

รายงานการประชุม
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

วันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพมหานคร และ ส.ป.ก.จังหวัด ที่เกี่ยวข้อง

กรรมการผู้มาประชุม

๑. ร้อยเอก ธรรมนัส	พรหมเผ่า	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
๒. นายประยูร	อินสกุล	รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (แทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)	กรรมการ
๓. นายชยาวุธ	จันทร์	รองปลัดกระทรวงมหาดไทย (แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย)	กรรมการ
๔. นายสกล	จุลาภา	รองอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (แทนปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม)	กรรมการ
๕. นายวันชัย	อาจมกล	ผู้อำนวยการกองบริหารการพาณิชย์ภูมิภาค (แทนปลัดกระทรวงพาณิชย์)	กรรมการ
๖. นางสาวเบญจพร	ชาครานนท์	อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
๗. นายวีระชัย	นาควิบูลย์วงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๘. นายสรเสรีญ	อัจจุตมานัส	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๙. นายเกษมสันต์	จิณณวาโส	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
๑๐. นายไบน้อย	สุวรรณชาติรี	รองอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (แทนอธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม)	กรรมการ
๑๑. นายกันตพงศ์	รังษีสว่าง	รองอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (แทนอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)	กรรมการ
๑๒. นายอัชฌา	สุวรรณนิตย์	รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ (แทนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์)	กรรมการ
๑๓. นายนิวัติ	น้อยผาง	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน (แทนอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน)	กรรมการ
๑๔. นายสุวิทย์	คชสิงห์	หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรมประมง (แทนอธิบดีกรมประมง)	กรรมการ

การที่จะนำที่ดินมาหรือไม่จะเสนอให้คณะกรรมการเป็นผู้อนุมัติ โดยในกรณีที่ไม่นำมาและกระทรวงมหาดไทยจะขออนุญาตใช้ที่ดินจะอนุมัติว่าไม่ประสงค์ตลอดไป แต่สำหรับกรณีที่นำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดสรรให้กับเกษตรกรที่เข้าอยู่อาศัยแล้ว เช่น กรณีของจังหวัดพะเยา ส.ป.ก. จะแจ้ง ส.ป.ก.จังหวัด ว่ามีความประสงค์จะนำที่ดินดังกล่าวมาดำเนินการ ตามมติคณะกรรมการครั้งนี้ ซึ่งคณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายแผนงานเพื่อให้จังหวัดปฏิบัติต่อไป

ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน (นายนิวัติ น้อยผาง) ได้กล่าวว่า กฎหมายของ ส.ป.ก. มีลักษณะเป็นกฎหมายการเมือง และสำหรับเรื่องดังกล่าวนี้จะเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐกับราษฎร ซึ่งในเบื้องต้นราษฎรจะต้องยอมรับก่อนว่าตามกฎหมายแล้วที่ดินของเขาเป็นที่ดินของรัฐ เพียงแต่รัฐจัดสรรให้เข้าทำประโยชน์เท่านั้น ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่รัฐไม่ยากกระหนาบกระทั่งกับราษฎร แม้จะรับรู้ร่วมกันว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ แต่พื้นที่สาธารณประโยชน์หลายแห่งจะมีราษฎรครอบครองอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อกระทรวงมหาดไทยหรือหน่วยงานของรัฐจะใช้ประโยชน์พื้นที่ดังกล่าวก็ต้องดำเนินการสอบถาม ส.ป.ก. ว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่ เช่นเดียวกับกรณีการที่จะต้องสอบถามหน่วยงานทหาร หรือกรมศิลปากร ในกรณีการขอใช้ที่ดินเช่นกัน

ผู้ทรงคุณวุฒิ (นายสรรเสริญ อัจจุตมานัส) ได้กล่าวว่า เมื่อ ส.ป.ก. จะนำพื้นที่มาจะต้องมีแผนงานงบประมาณเพื่อเข้าไปดำเนินการ ซึ่งในช่วงแรกจะขอดำเนินการในพื้นที่ใดก็จะทำแผนงานงบประมาณพร้อมกัน โดยในเรื่องนี้มีทั้งการแสดงความประสงค์และไม่ประสงค์ แต่ที่สำคัญคือการที่ประสงค์จะนำพื้นที่มานั้นไม่ได้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน แต่นำไปอนุญาตให้มหาดไทยใช้พื้นที่แทน ที่ผ่านมา ส.ป.ก. จะไม่แสดงความไม่ประสงค์ แต่จะแสดงความประสงค์ เช่น ๕ ไร่ ๑๐ ไร่ เมื่อ ส.ป.ก. แจ้งมหาดไทยว่าไม่ประสงค์เขาจะต้องไปเพิกถอนออกจากพื้นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยการดำเนินการแก้กฎกระทรวงในส่วนของประกาศที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (นสล.) และนำส่วนที่เพิกถอนไปอนุญาตเพื่อดำเนินการในเรื่องของสาธารณูปโภคตามขั้นตอนของมหาดไทยต่อไป

ประธานกรรมการ ได้กล่าวว่า ประเด็นนี้สรุปแล้วว่าอำนาจเป็นของ ส.ป.ก. ซึ่งหากเป็นอำนาจของ ส.ป.ก. ก็สามารถดำเนินการได้ทันที แต่ในการนำเสนอครั้งนี้เพื่อให้กรรมการพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย

มติคณะกรรมการ อนุมัตินำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกัน แปลง “ทุ่งเลี้ยงสัตว์ดงเจน” ในท้องที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา เฉพาะพื้นที่ราษฎรใช้เป็นที่อยู่อาศัย เนื้อที่ประมาณ ๓๖-๒-๗๓ ไร่ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เรื่องที่ ๓.๖ ขอความเห็นชอบ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิ การเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.” และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ฝ่ายเลขานุการฯ (นางสาวอริญา ปิยนธิภัทร นิติกรชำนาญการ ส.ป.ก.) ได้ชี้แจงดังนี้

๑. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า) ได้มอบนโยบายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) แก้ไขปัญหากรณีเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินตามหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) ไม่ประสงค์จะทำประโยชน์ในที่ดินนั้นต่อไปและขอคืนสิทธิให้แก่ ส.ป.ก. เนื่องจากสภาพ ทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง หรือประสงค์จะประกอบอาชีพอื่น และไม่มีทายาทหรือมีทายาทแต่ทายาทนั้นไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๒. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ได้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ เห็นชอบแนวทางดำเนินงานตามแผนงานแก้ไขปรับปรุงระเบียบและมติ คปก. เกี่ยวกับการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และอนุมัติหลักการให้ ส.ป.ก. จัดทำร่างระเบียบเกี่ยวกับการจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน นำเสนอ คปก. พิจารณาให้ความเห็นชอบโดยยกเลิกระเบียบและมติ คปก. เดิมที่เกี่ยวข้อง และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคัดเลือกเกษตรกรการจัดที่ดิน (ทั้งการจัดที่ดินตามหลักเกณฑ์ทั่วไปและหลักเกณฑ์การจัดที่ดินรอบใหม่) การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งการออก แก้ไขเพิ่มเติม เพิกถอน และออกใบแทนหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน สัญญาเช่า และสัญญาเช่าซื้อ

๓. คปก. ได้มีมติในคราวการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ รับทราบความคืบหน้าของผลการดำเนินงานแก้ไขปรับปรุงระเบียบและมติ คปก. เกี่ยวกับการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินตามที่คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายการจ่ายค่าชดเชยการลงทุนในการพัฒนาที่ดินให้แก่เกษตรกร (คณะอนุกรรมการฯ) ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ดังนี้

๓.๑ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอน หรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.”

๓.๒ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.”

๓.๓ เหตุผลและความจำเป็นในการยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์

ข้อเท็จจริง

๑) เนื่องจากการบังคับใช้ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือ

เช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.” ย่อมมีผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามนัยมาตรา ๖ และมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ส.ป.ก. จึงได้นำหลักการและประเด็นสำคัญของ (ร่าง) ระเบียบดังกล่าว ไปดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดจนชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากการบังคับใช้ระเบียบนี้ ทั้งนี้ ในการรับฟังความคิดเห็นได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ และประกาศคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย โดยรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ส.ป.ก. (www.alro.go.th) ควบคู่กับการสัมภาษณ์เกษตรกรและบุคคลทั่วไปที่มาติดต่อราชการโดยเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด พร้อมทั้งดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวโดยปิดประกาศวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อ (ร่าง) ระเบียบฯ ไว้ในที่เปิดเผยและแจ้งต่อที่ประชุมคณะกรรมการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้สนใจได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นภายในระยะเวลาที่กำหนด (ตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๔)

๒) ผลสรุปการรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๔ มีจำนวนผู้แสดงความคิดเห็นทั้งสิ้น (ภาพรวม) ๖๑๘ ราย หรือ ๑๐๐ % จำแนกเป็น

- เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. จำนวนรวม ๓๘ ราย หรือ ๖.๑ %
- บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกร จำนวนรวม ๔๕ ราย หรือ ๗.๓ % (แบ่งเป็น เกษตรกรที่ไม่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ๘ ราย หรือ ๑.๓ %, ผู้ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ๑๐ ราย หรือ ๑.๖ %, เครือญาติหรือทายาทของเกษตรกร ๒๗ ราย หรือ ๔.๔ %)

- เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. จำนวนรวม ๔๓๐ ราย หรือ ๖๙.๖ %
- อื่น ๆ จำนวนรวม ๑๐๕ ราย หรือ ๑๗ % (แบ่งเป็น เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐอื่น ๗๒ ราย หรือ ๑๑.๗ %, บุคคลทั่วไป ๓๓ ราย หรือ ๕.๓ %)

๒.๑) ผลการรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) ระเบียบนี้ในภาพรวมทั้งฉบับ พบว่า

- ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ ๙๕.๑ และมีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๔.๙
- เกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ ๘๙.๕ และมีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๑๐.๕
- บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ ๙๑.๑ และมีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๘.๙

- เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ ๙๕.๘ และมีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๔.๒
- บุคคลอื่น ๆ ส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ ๙๖.๒ และมีผู้ไม่เห็นด้วยร้อยละ ๓.๘

๒.๒) ผลการรับฟังความคิดเห็นที่มีต่อหลักการและสาระสำคัญของ (ร่าง) ระเบียบนี้ รวม ๑๓ ประเด็น พบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๒ - ร้อยละ ๙๘ เห็นด้วยกับหลักการและสาระสำคัญของ (ร่าง) ระเบียบดังกล่าวทุกประเด็น จำแนกเป็น

๒.๒.๑) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๕.๖ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการยกเลิกหลักเกณฑ์เดิม (ระเบียบและมติ คปก. รวม ๑๐ ฉบับ) เพื่อนำมากำหนดไว้ใน (ร่าง) ระเบียบฯ ๑ ฉบับ (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๖.๘ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๘๘.๙ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๗ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๖.๒ %)

๒.๒.๒) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๐.๙ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้บุคคลผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเกษตรกรหรือผู้ถือครองที่ดินเดิม (คู่สมรส บุตร ผู้สืบสันดาน บิดามารดา พี่น้อง ปู่ย่าตายาย หลุ่ป้าน้าอา หลาน ลูกพี่ลูกน้อง) เป็นผู้มีสิทธิขอรับการจัดที่ดินต่อจากเกษตรกรหรือผู้ถือครองที่ดินดังกล่าว (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๔.๒ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๗๕.๖ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๑.๙ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๖.๒ %)

๒.๒.๓) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๐.๙ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้ ส.ป.ก. นำที่ดินมาจัดให้แก่เกษตรกรเป็นลำดับแรก หากมีเหตุอันสมควร ส.ป.ก. จึงจะสามารถนำที่ดินนั้นไปจัดให้แก่ส่วนราชการหรือบุคคลทั่วไปตามระเบียบอื่นภายใต้กฎหมาย ส.ป.ก. ได้เท่าที่จำเป็น (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๗๓.๗ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๗๓.๓ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๔ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๒.๔ %)

๒.๒.๔) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๗๘.๒ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย (เช่น ปฏิรูปที่ดินจังหวัด) เป็นผู้ดำเนินการจัดที่ดินแทน คปจ. ซึ่งมีกำหนดการจัดประชุมที่ไม่แน่นอนและมีค่าใช้จ่ายสูง (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๗๑.๑ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๗๑.๑ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๘๐.๒ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๗๕.๒ %)

๒.๒.๕) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๐.๕ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้การปิดประกาศและการยื่นคำขอรับการจัดที่ดิน สามารถดำเนินการผ่านเว็บไซต์ของ ส.ป.ก. ได้ (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นแบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๗๘.๙ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๙๑.๑ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๐.๕ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๔.๓ %)

๒.๒.๖) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๐.๖ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีการยื่นคำขอรับการจัดที่ดินเป็นการเฉพาะรายได้ แม้ว่าจะยังไม่มีประกาศให้บุคคลยื่นคำขอรับการจัดที่ดินก็ตาม (เช่น ผู้ถือครองที่ดินเดิม ผู้ขอรับการตรวจสอบเพื่อขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชี เป็นต้น) (จำแนก

ตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๖.๘ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๘๒.๒ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๑.๒ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๓.๓ %)

๒.๒.๗) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๘๘ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดความหมายของคำว่า “รายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพ” เพื่อเป็นมาตรฐานในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ สำหรับตรวจสอบคุณสมบัติความเป็น “เกษตรกร” ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๗๓.๗ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๗๓.๓ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๐.๕ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๘๙.๕ %)

๒.๒.๘) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๗๒ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นว่าการกำหนดให้ใช้ “อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ” ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา “รายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพ” (อัตราค่าจ้างขั้นต่ำปี ๒๕๖๓ อยู่ระหว่าง ๓๑๓ – ๓๓๖ บาทต่อวัน) เป็นอัตราที่เหมาะสม โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๒๑.๒ เห็นว่าเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป และร้อยละ ๖.๘ เห็นว่าเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม ๖๓.๒ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม ๗๑.๑ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม ๗๑.๔ %, อื่น ๆ เห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม ๗๘.๑ %)

๒.๒.๙) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๘.๔ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ยื่นคำขอ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของ ส.ป.ก. ที่เชื่อมโยงเข้ากับข้อมูลของหน่วยงานรัฐอื่น ๆ (เช่น ข้อมูลการถือครองที่ดินของกรมที่ดิน ข้อมูลการประกอบอาชีพเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น) เพื่อความรวดเร็วและโปร่งใสในการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๙๗.๔ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๙๓.๓ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๙.๓ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๗.๑ %)

๒.๒.๑๐) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๔.๕ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดลำดับของเกษตรกรผู้มีสิทธิจะได้รับการจัดที่ดิน โดยเรียงลำดับจากผู้มีความเกี่ยวข้องกับที่ดินนั้น ซึ่งจำแนกตามสถานะของที่ดินแต่ละประเภทไว้เพื่อความชัดเจน (ได้แก่ ผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือผู้เช่าที่ดินเอกชนเดิม คู่สมรส บุตร เครือญาติ หรือทายาทของผู้ถือครองที่ดินของรัฐ และเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนขอรับที่ดินตามลำดับ) (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๙.๕ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๘๒.๒ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๖.๗ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๒.๔ %)

๒.๒.๑๑) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๒.๙ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดให้เกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินเดิม (กรณีชราภาพ ทุพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง หรือประสงค์จะประกอบอาชีพอื่น) ซึ่งไม่มีคู่สมรสและบุตรหรือมีแต่บุคคลดังกล่าวไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรสามารถใช้สิทธิขอโอนทรัพย์สินในที่ดิน (เช่น ไม้ยืนต้น ที่อยู่อาศัย) และหนี้สิน (เช่น หนี้สินที่ค้างชำระกับ

ส.ป.ก.) ของตน ให้แก่บุคคลผู้ได้รับการตรวจสอบจาก ส.ป.ก. ว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรตามกฎหมายได้ เพื่อให้เกษตรกรดังกล่าวเข้ารับการจัดที่ดินนั้นและรับโอนสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินและหนี้สินแทนตนเอง (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๙.๕ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดิน ในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๘๘.๙ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๔.๒ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๐.๕ %)

๒.๒.๑๒) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๘๗.๑ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิขอรับการทดทวงทางมรดกสิทธิหรือขอรับการจัดที่ดินแทนที่ของทายาทเกษตรกรที่ถึงแก่ความตาย โดยกำหนดให้ยื่นคำขอภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่เกษตรกรถึงแก่ความตาย (กรณียื่นคำขอภายหลัง ๑ ปี สามารถทำได้หากมีเหตุสมควร แต่ต้องไม่เกิน ๒ ปี / กรณีเกษตรกรถึงแก่ความตายก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ระยะเวลาดังกล่าวเริ่มนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ) (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๑.๖ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๗๗.๘ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๘๗.๔ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๑.๔ %)

๒.๒.๑๓) ผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ ๙๕.๖ ของผู้แสดงความคิดเห็นทั้งหมด เห็นด้วยกับการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินเดิม ก่อนนำที่ดินและทรัพย์สินที่ติดอยู่กับที่ดิน (หากมี) ไปจัดให้แก่เกษตรกรรายใหม่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและหนี้สินนั้น (เช่น เกษตรกรและทายาทผู้มีสิทธิและหน้าที่ในทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น เกษตรกรรายใหม่ ผู้เข้ารับการจัดที่ดิน และ ส.ป.ก. ในฐานะผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและเจ้าหนี้เงินกองทุน ส.ป.ก.) (จำแนกตามสถานะของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็น แบ่งเป็น เกษตรกรเห็นด้วย ๘๑.๖ %, บุคคลที่อาจขอรับการจัดที่ดินในฐานะเกษตรกรเห็นด้วย ๙๑.๑ %, เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เห็นด้วย ๙๗ %, อื่น ๆ เห็นด้วย ๙๗.๑ %)

๒.๓) ผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็นได้ให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รวมจำนวน ๔๖ ราย จำแนกเป็น

๒.๓.๑) เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ส่วนกลาง จำนวน ๔ ราย

๒.๓.๒) เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด จำนวน ๑๘ ราย

๒.๓.๓) เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. จำนวน ๕ ราย

๒.๓.๔) เกษตรกรที่ไม่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. จำนวน ๔ ราย

๒.๓.๕) ผู้ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จำนวน ๑ ราย

๒.๓.๖) เครือญาติหรือทายาทของเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดิน จำนวน ๘ ราย

๒.๓.๗) เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐอื่น จำนวน ๓ ราย

๒.๓.๘) บุคคลทั่วไป จำนวน ๓ ราย

(เอกสารแนบ ๑)

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครอง ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเองหรือมีที่ดินเกินสิทธิ ตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอ แก่การครองชีพและสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่าหรือเข้าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา อาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

“เกษตรกร” หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และให้หมายความรวมถึง บุคคลผู้ยากจนหรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรมหรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกร บรรดาซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาด้วย

“บุคคลในครอบครัวเดียวกัน” หมายความว่า คู่สมรส และผู้สืบสันดานที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย มาตรการ ข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดินของ ส.ป.ก. ตลอดจนการควบคุมการบริหารงานของ ส.ป.ก. รวมทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) พิจารณากำหนดแผนผัง และการจัดแบ่งแปลงที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) พิจารณากำหนดแผนการส่งเสริม และบำรุงเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมถึงการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพผลิตผลเกษตรกรรม ตลอดจนสวัสดิการ การสาธารณสุข การศึกษาและการสาธารณสุขของเกษตรกร

(๗) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรและสถาบัน เกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนแบบสัญญาเช่า และเช่าซื้อที่จะทำ กับเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน

ฯลฯ

ฯลฯ

(๑๐) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน และหนี้สินของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตลอดจนการควบคุมดูแลกิจการอื่น ๆ ภายในเขตปฏิรูปที่ดิน

ฯลฯ

ฯลฯ

(๑๒) กำหนดกิจการและระเบียบการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ ส.ป.ก. หรือสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๓๐ บรรดาที่ดินหรือสิ่งหาริมทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าว ต่อไปนี้

(๑) จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (๒)

(๒) จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

ฯลฯ

ฯลฯ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงความจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่า

ฯลฯ

ฯลฯ

การจัดที่ดินให้เช่าหรือเช่าซื้อตามมาตรานี้ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเช่าหรือเช่าซื้อ และสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อดังกล่าวจะโอนแก่กันได้หรือตกทอดทางมรดกได้เฉพาะตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

๒. พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเป็นเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๓ บุคคลซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเกษตรกร

(๑) ผู้ยากจน ซึ่งหมายถึงผู้มีรายได้ไม่สูงกว่าอัตรารายได้ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

รายได้ตาม (๑) ให้หมายความรวมถึงสิทธิหรือประโยชน์อื่นที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

(๒) ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม ซึ่งหมายถึงผู้ที่จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่าในประเภทวิชาเกษตรกรรม

(๓) บุตรของเกษตรกร ซึ่งหมายถึงบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องไม่มีอาชีพอันมีรายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพอยู่แล้ว
ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

๓. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๖ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

มาตรา ๘ ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการ
โดยถือว่าประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐ และจะต้องมีแนวทางการบริหารราชการดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) ก่อนเริ่มดำเนินการ ส่วนราชการต้องจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดีและผลเสียให้ครบถ้วน
ทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไกตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่มีการกิจใด
จะมีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนราชการต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงทำความเข้าใจ
เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

ความเห็นของ ส.ป.ก.

เนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้พิจารณารับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๓ เมื่อวันที่
๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ และร่างระเบียบที่ปรับแก้ไขตามมติดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ ส.ป.ก. ได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย
เพื่อให้ถูกต้องตรงตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้ง
ได้แก้ไขถ้อยคำเกี่ยวกับการจัดที่ดินสำหรับอยู่อาศัยนอกแปลงเกษตรกรรมในข้อ ๒๖ และข้อ ๓๔ เพื่อให้สอดคล้อง
กับหลักการจัดที่ดินสำหรับอยู่อาศัยนอกแปลงเกษตรกรรมตามประกาศ คปก. ฉบับลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓
และฉบับลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ ที่ คปก. ได้กำหนดให้การจัดที่ดินกรณีดังกล่าวเป็นการจัดที่ดินสำหรับกิจการอื่น
ที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน ตามมาตรา ๓๐ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ ในกรณีนี้ จึงขอเสนอ คปก. รับทราบผลการรับฟัง
ความคิดเห็นของประชาชนต่อ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ

และการจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.” และพิจารณาร่างระเบียบดังกล่าว รวมทั้งการปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดที่ดินที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.” ซึ่งมีบทยกเลิกระเบียบและมติ คปก. เกี่ยวกับการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำสาระสำคัญของระเบียบและมติที่ถูกยกเลิกนั้นมาจัดหมวดหมู่ไว้ให้เป็นเอกภาพทั้งระบบ จำแนกได้เป็น ๖ หมวด ได้แก่ หมวด ๑ การคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมวด ๒ การโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมวด ๓ การจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้ได้รับการจัดให้เข้าทำประโยชน์ซึ่งละสิทธิหรือถึงแก่ความตาย หมวด ๔ การจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน หมวด ๕ การออกแก้ไขเพิ่มเติม ยกเลิกเพิกถอน และออกใบแทนหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และสัญญาและหมวด ๖ บทเฉพาะกาล ซึ่งในหมวด ๒ หมวด ๓ และหมวด ๔ ได้กำหนดให้มีแนวทางรองรับการใช้สิทธิของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก. ในการบริหารจัดการทรัพยากรอันเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและที่ดินที่มีอยู่กับ ส.ป.ก. ก่อนส่งคืนที่ดินเพื่อให้ ส.ป.ก. นำไปจัดให้แก่เกษตรกรรายใหม่ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด อันเป็นการแก้ไขปัญหากรณีเกษตรกรรายเดิมผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ขอคืนสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินให้แก่ ส.ป.ก. ตามมติ คปก. ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ (เอกสารแนบ ๒)

(๒) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.” ซึ่งมีสาระสำคัญให้ยกเลิกเรื่องการรับมอบที่ดินในข้อ ๕ และข้อ ๖ ของระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ถือว่าเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดิน การโอนหรือตกทอดฯ เป็นเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินตามระเบียบนี้ (เอกสารแนบ ๓)

(๓) ยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ เนื่องจากในหมวด ๓ ของร่างระเบียบฯ ตามข้อ (๑) ได้นำหลักการตามมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ มาแก้ไขปรับปรุงสาระสำคัญบางประการให้สอดคล้องกับข้อกฎหมายและนโยบายเพื่อให้การจัดที่ดินเชื่อมโยงกันทั้งระบบอย่างเป็นเอกภาพแล้ว ทั้งนี้ เห็นควรให้การยกเลิกมติดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. มีผลใช้บังคับ

ทั้งนี้ ระเบียบทั้งสองฉบับข้างต้นจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้น ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประเด็นที่น่าเสนอ

เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(๑) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอน หรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.”

(๒) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.”

(๓) ยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ โดยให้การยกเลิกดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. มีผลใช้บังคับ

ความเห็นและข้อสังเกตของคณะกรรมการ

กรรมการและเลขานุการฯ (นายสุริย นพพรคุณานนท์ รองเลขาธิการ ส.ป.ก.) ได้ชี้แจงว่า ฝ่ายเลขานุการฯ ขอถอนวาระเรื่องที่ ๓.๖ ขอความเห็นชอบ (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.” และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากอาจจะไปกระทบหรือมีผลกับการพิจารณาอนุมัติในวาระเรื่องที่ ๓.๗ ขออนุมัติหลักการแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการกองทุนที่ดิน ในประเด็นค่าเช่า

ผู้ทรงคุณวุฒิ (นายสรเสริญ อัจจุตมานัส) ได้กล่าวว่า วาระเรื่องที่ ๓.๖ และ ๓.๗ เห็นว่าไม่ขัดแย้งกัน เพราะวาระเรื่องที่ ๓.๖ เป็นร่างระเบียบเก่า แต่วาระเรื่องที่ ๓.๗ เป็นปัญหาใหม่ที่ตรวจสอบพบว่าระเบียบเดิมไม่ครบถ้วน คือ ๓.๖ เป็นการนำระเบียบหลาย ๆ เรื่องเกี่ยวกับการจัดที่ดินมารวมไว้ในฉบับเดียว โดยในบางส่วนของระเบียบว่าด้วยการเช่าซื้อ ซึ่งเดิมอยู่ในระเบียบว่าด้วยการกักสัญญาเช่าซื้อยังขาดข้อความบางส่วน ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีเกษตรกรเช่าซื้อหากไม่ประสงค์จะเช่าซื้อสามารถเปลี่ยนเป็นสัญญาเช่าได้ แต่ในการเปลี่ยนสัญญาเช่าระเบียบระบุไว้ว่าเกษตรกรที่ส่งค่าเช่าซื้อแล้วจำนวนหนึ่งให้นำค่าเช่าคดีย้อนหลังร้อยละ ๓ และนำมาหักออกจากจำนวนที่ได้เคยส่งค่าเช่าซื้อไปแล้ว และคืนเงินในส่วนที่เหลือให้เกษตรกร แต่ทว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อมีเกษตรกรบางโครงการไม่ได้ส่งค่าเช่าซื้อเลย แต่ต่อมามีความประสงค์จะเปลี่ยนจากสัญญาเช่าซื้อเป็นสัญญาเช่า

ซึ่งไม่มีระเบียบรองรับ ดังนั้น จะต้องดำเนินการเขียนระเบียบเพิ่มเติมอาจจะ ๒-๓ วรรค ในข้อใดข้อหนึ่งให้ครบถ้วน เพื่อให้รองรับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น

ประธานกรรมการ ได้กล่าวว่า ฝ่ายเลขานุการฯ ไม่ต้องถอนวาระเรื่องที่ ๓.๖ แต่จะต้องดำเนินการนำร่างระเบียบดังกล่าวมาปรับแก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วนตามความเห็นของท่านผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

กรรมการและเลขานุการฯ (นายสุรียน พัทธครุฑานนท์ รองเลขาธิการ ส.ป.ก.) ได้กล่าวว่า หากท่านผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องถอนวาระดังกล่าวออก ฝ่ายเลขานุการฯ ก็จะขอดำเนินการต่อไป เนื่องจากจะมีในส่วนของการแก้ไขร่างที่จะดำเนินการเรื่องอำนาจ และอื่น ๆ บางส่วนต่อไป

ผู้ทรงคุณวุฒิ (นายวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์) ได้กล่าวว่า เห็นด้วยในส่วนของหลักการและสาระสำคัญ เนื่องจาก ที่ผ่านมามีการพิจารณารายละเอียดตามขั้นตอนหลายรอบแล้ว และได้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อทราบด้วยแล้วครั้งหนึ่ง แต่มีประเด็นเรื่องการมีผลของระเบียบที่กล่าวว่าระเบียบจะมีผลใช้บังคับหลังประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ๑๘๐ วัน ซึ่งในความเป็นจริงสามารถมีผลใช้บังคับได้ทันทีหลังประกาศ ทั้งนี้ เรื่องของรายละเอียดให้เริ่มกำหนดดำเนินการเมื่อไรขึ้นอยู่กับ ส.ป.ก. ว่าจะไปดำเนินการวางมาตรการอะไรต่าง ๆ รองรับเท่านั้น ดังนั้น ไม่ควรที่จะกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็น ๑๘๐ วัน

ฝ่ายเลขานุการฯ (นางสาวอริฏา ปิยนิธิภัทร นิติกรชำนาญการ สำนักกฎหมาย ส.ป.ก.) ได้ขออนุญาตชี้แจงว่า ประเด็นเรื่องของระยะเวลา ๑๘๐ วัน เนื่องจาก ระบบการจัดที่ดินตามร่างระเบียบฉบับนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงจากอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นอำนาจของเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย โดยกำหนดระบบการตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรให้ใช้ระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างฐานข้อมูลของ ส.ป.ก. กับฐานข้อมูลของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องกำหนดระยะเวลาดังกล่าวเป็น ๑๘๐ วัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถที่จะวางระบบในการตรวจสอบและการคัดเลือกเกษตรกรตามร่างระเบียบดังกล่าวนี้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (นายชยาวุธ จันทร รองปลัดกระทรวงมหาดไทย) ได้กล่าวว่า ในร่างระเบียบดังกล่าวนี้หน้าที่ ๔ ข้อที่ ๗ วรรคหนึ่ง ที่ระบุว่า ที่ปิดประกาศไว้ว่าการอำเภอกิ่งอำเภอนั้น เนื่องจากในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยไม่มีการจัดตั้งกิ่งอำเภอแล้ว ดังนั้น จึงขอให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตัดกิ่งอำเภ่ออก และแก้ไขเป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ประธานกรรมการ ได้กล่าวว่า เมื่อได้ดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ควรจะมีผลใช้บังคับในบัดดลไปเลย ไม่ควรกำหนดเป็น ๑๘๐ วัน หลังประกาศ ซึ่งในส่วนเรื่องขั้นตอนต่าง ๆ จะเป็นเรื่องภายในที่จะต้องดำเนินการต่อไป ฉะนั้น ขอให้ฝ่ายเลขานุการฯ แก้ไขในประเด็นดังกล่าวนี้ เนื่องจากว่าไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องเว้นระยะเวลาดังกล่าวถึง ๑๘๐ วัน อีกทั้ง ขอให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับแก้ไขประเด็นของผู้แทนกระทรวงมหาดไทยที่ขอเปลี่ยนจากกิ่งอำเภอเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มติคณะกรรมการ เห็นชอบ (๑) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอน หรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ.”

(๒) (ร่าง) “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.”

(๓) ยกเลิกมติ คปก. ครั้งที่ ๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการโอนและการตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าทำประโยชน์ โดยให้การยกเลิกดังกล่าว มีผลตั้งแต่วันที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. มีผลใช้บังคับ

ทั้งนี้ ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปรับแก้ไขร่าง ดังนี้

๑. ตัดกำหนดระยะเวลา ๑๘๐ วัน ออกจากระยะเวลาการมีผลใช้บังคับ ตามข้อ ๒

๒. แก้ไขสถานที่ปิดประกาศจาก “กิ่งอำเภอ” เป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตามข้อ ๗

เรื่องที่ ๓.๗ ขออนุมัติหลักการแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการกองทุนที่ดิน

กรรมการและเลขานุการฯ (นายสุรียน พัชรุกรานนท์ รองเลขาธิการ ส.ป.ก.) ได้ชี้แจงดังนี้

๑. โครงการกองทุนที่ดิน คณะรัฐมนตรีได้มีมติรวม ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๔ อนุมัติแผนเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิรูปที่ดิน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙) เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทำกิน ให้แก่ผู้รับจ้างแรงงานทางการเกษตร โดยได้รับอนุมัติเงินจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร รวม ๓ ครั้ง เป็นเงิน ๑,๙๐๐ ล้านบาท เพื่อใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิรูปที่ดินในรูปของ “กองทุนที่ดิน” เพื่อเป็นฐานรองรับการจัดตั้งธนาคารที่ดินเป็นสถาบันการเงินภายใน ๕ ปี และมอบหมายให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนทางการเงินแก่การปฏิรูปที่ดินตามแผนนี้ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๒ อนุมัติให้ดำเนินงานระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ในรูปแบบเดิมและใช้เงินคงเหลือ ๗๑๒.๙๔ ล้านบาท ต่อมาครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๕ อนุมัติแผนระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) โดยให้ปรับโครงสร้างหนี้เกษตรกรให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี แล้วรวมกองทุนที่ดินเข้ากับกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) บริหารจัดการต่อไป เนื่องจากกองทุนที่ดินมีผลประกอบการขาดทุนโดยตลอดและเกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ หากกองทุนที่ดินจะดำเนินการต่อไปจะไม่คุ้มค่า ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีแนวโน้มที่ไม่สามารถบริหารจัดการกองทุนที่ดินให้เลี้ยงตัวเองอยู่รอดได้

ในการรวมกองทุนที่ดินเข้ากับกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส.ป.ก. และ ธ.ก.ส. ได้ลงนามร่วมกันตามบันทึกข้อตกลงการโอนและส่งมอบ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗ โดยถูกหนี้ซึ่งกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรับโอนมาจากกองทุนที่ดินมีทั้งสิ้น ๓,๓๔๖ ราย มูลค่าเงินต้น ๑,๔๔๓.๙๗ ล้านบาท มูลค่าดอกเบี้ย